

Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunto sosiaali- ja terveysministeriölle

Perhe-eläketurvan uudistaminen

Viite: STM081:00/2019 Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi työeläkelakien ja kansaneläkelain muuttamisesta (perhe-eläke)

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) tarkastelee lausunnossaan hallituksen esitysluonnoksen ehdotuksia lasten oikeuksien ja aseman kannalta. Muilta osin MLL ei ota kantaa esitysluonnoksen ehdotuksiin.

MLL pitää tärkeänä, että perhe-eläkejärjestelmää kehitetään turvaamaan nykyistä paremmin lapsen toimeentulo hänen vanhempansa kuoltua. Lapsen oikeus riittävään toimeentuloon on turvattava kaikissa tilanteissa, joissa lapsen vanhempi kuolee.

Perustuslain 19 §:n 2 momentin nojalla huoltajan menetyksen perusteella perustoimeentulo on turvattava lailla subjektiivisena oikeutena. Myös perustuslain 19 §:n 3 momentin säännös lapsiperheiden tukemisesta, YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 26 artikla lapsen oikeudesta sosiaaliturvaan ja 27 artikla lapsen oikeudesta riittävään toimeentuloon, taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan YK:n yleissopimuksen 9 artikla oikeudesta sosiaaliturvaan ja sosiaalivakuutukseen sekä uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan 9 artikla oikeudesta sosiaaliturvaan ovat lasten riittävän sosiaaliturvan arvioinnin kannalta keskeisiä perus- ja ihmisoikeussäännöksiä.

Esitysluonnoksen mukaan leskeneläke voitaisiin maksaa voimassa olevan lain mukaisten edunsaajien lisäksi ehdot täyttävälle yhteistaloudessa eläneelle puolisolalle tai jos leskeä ei ole, niin sanottuna lisäosana lapselle. **Esitetty muutos on perusteltu ja kannatettava. Muutokset parantaisivat erilaisissa perheissä elävien lasten yhdenvertaisuutta.** Perheen kokonaisuutena saaman perhe-eläkkeen määrä ei olisi tältä osin riippuvainen lapsen vanhempien avioliitosta.

MLL kuitenkin kritisoi sitä, että yhteistaloudessa asumiselta edellytettäisiin, että sen tulisi olla jatkunut ennen edunjättäjän kuolemaa vähintään viisi vuotta. Leskiperheiden lapsen toimeentulon kannalta tämä voi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin, jos lapsen vanhempi ja lesken avopuoliso on kuollut alle viisi vuotta avoliiton alkamisen jälkeen. Jos avoliitto on kestänyt alle viisi vuotta, leski jää vaille leskeneläkettä, mikä vaikuttaa myös perheen lasten toimeentuloon. **MLL esittää, että ajallinen vaatimus yhteistalouden kestosta poistetaan.**

Esitysluonnoksessa ehdotetaan työeläkelakien mukaisen lapsen eläkeoikeuden jatkamista nykyistä kaksi vuotta pidempään eli kunnes lapsi täyttää 20 vuotta. Kansaneläkelain mukaan lapsen eläkeoikeus jatkuu jo nyt 21 vuoteen asti, jos lapsi opiskelee. Lisäksi esityksessä ehdotetaan työeläkelakien mukaisen lapseneläkkeen osalta, että lesken laskennallinen perhe-eläkeosuus maksettaisiin lapseneläkkeenä lapselle,

jos leskeneläkkeen saajaa ei ole. **MLL pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina ja kannatettavina. MLL esittää, että lapseneläkkeen ikäraja nostetaan 21 vuoteen.** Vanhemmat käytännössä hyvin usein tukevat taloudellisesti lapsiaan 18 vuoden ikärajan jälkeen niin opiskelussa kuin muussakin elämässä.

MLL kiinnittää huomiota myös nuorten leskien ja heidän lastensa asemaan perhe-eläkejärjestelmässä.

Kuten voimassa olevassa laissa, myös ehdotetussa laissa leskeneläke lakkaa, jos leski solmii uuden avioliiton ennen kuin hän on täyttänyt 50 vuotta. Leskeneläkkeen menetyksellä on vaikutus myös lesken lasten toimeentuloon. Erityisesti tämä tilanne aktualisoituu, jos leski eroaa uudesta avioliitosta, koska leskeneläkettä ei palauteta, vaikka uusi avioliitto päättyisi eroon. Säännöksen vaikutuksia tulisikin tarkastella asian jatkovalmistelussa.

Lopuksi MLL esittää, että **lasten, jotka ovat menettäneet vanhemman tai vanhempansa, sosiaaliturvan riittävyttä arvioidaan aiempaa laajemmin** seuraavassa perusturvan riittävyyden arvioinnissa tai että asiasta laaditaan erillinen arviointi.

Helsingissä 5.11.2020

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Milla Kalliomaa
pääsihteeri

Esa Iivonen
johtava asiantuntija